

Рекун Н.М., кандидат педагогічних наук,
Національний університет
фізичного виховання і спорту України

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ПІД ЧАС ВІДБОРУ
КОМУНІКАТИВНОГО КОМПОНЕНТА ЗМІСТУ
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Навчання іноземної мови професійного спрямування передбачає врахування певних особливостей конструювання курсів для «спеціальних цілей» та дотримання низки методичних вимог у процесі організації таких навчальних курсів. Як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники вважають аксіоматичними положення щодо навчання професійно орієнтованої іноземної мови про те, що відбір змісту має відбуватися на основі аналізу потреб майбутніх фахівців (needs analysis), а матеріал для навчання має орієнтуватись на зміст професійно орієнтованої інформації (content-based) та бути тематично орієнтованим (theme-based), тобто вся навчальна діяльність та інформація підпорядковується тематиці, яка загалом відображає предметний зміст навчання і виступає потужним мотивуючим засобом навчання [2, с. 3; 3, с. 47].

У цьому контексті актуалізується також проблема послідовності відбору компонентів змісту навчання іноземної мови професійного спрямування. Принциповою стає необхідність починати такий відбір з комунікативного компоненту змісту, яким буде зумовлюватись подальший відбір лінгвістичного та процесуального компонентів [1, с. 43].

Узагальнення підходів до побудови навчальних програм, в основі яких знаходиться предметний зміст, пов'язаний з професійною діяльністю майбутніх фахівців (content-based syllabus) дозволяє, в свою чергу, виокремити програми, в основу яких покладено поняття/концепції або функції (notional- functional syllabus), ситуації (situation-based syllabus) і теми (topic-based syllabus) [5, с. 35-37]. Безперечно, кожен з елементів (теми, ситуації, функції, поняття), які і складають комунікативний компонент змісту, є значущим для точного відображення предметного змісту іноземної мови професійного спрямування. Ситуації як контекст, в якому використовується мова, та теми як зміст того, про що говорять/пишуть засобами мови, доцільно розглядати в єдності, адже будь-який окремий компонент змісту навчання природно включає інші. Так, неможливо обмежитися темами, ігноруючи їхнє лексичне наповнення, або певну ситуацію чи комунікативну функцію [3, с. 43-45].

На відміну від загальнонавчальної іноземної мови у процесі навчання іноземної мови професійного спрямування особливої значущості набуває функціональний підхід до побудови мовного курсу (functional syllabus). Функції виступають відображенням соціальної поведінки і репрезентують наміри того, хто говорить або пише, наприклад, пораду, попередження, погрозу, опис тощо. Вони майже еквівалентні комунікативним діям, що виконуються опосередковано через мову. Отже, мовна функція - це мета, з якою використовується мова [4, с. 31]. Комунікативні функції, окрім досить узагальнених функцій (переконання, прохання, вибачення, погодження тощо), мають ширше значення, охоплюючи будь-які види професійної взаємодії, наприклад, процес купівлі/продажу, проведення презентацій, ведення переговорів та телефонних розмов тощо.

Комунікативні функції, таким чином, мають природний потенціал для їхнього використання в якості організуючого принципу при побудові мовного курсу або частини курсу. Зазначається, що найчастіше функції групують з ситуаціями, тому що перші потребують «контекстуалізації» [3, с. 45].

Слід підкреслити, що функціональний підхід до побудови мовних курсів виявляється найвагомішим саме при викладанні «англійської мови для спеціальних цілей», адже по-перше, акцентується увага на використанні мови в спілкуванні, а не лише на її формі як при структурному підході; по-друге, більшість тих, хто вивчає іноземну мову професійного спрямування, вже отримали базові мовні знання і мають потребу оволодіти вміннями саме практичного застосування мови [4, с. 32].

Таким чином, функціональний підхід як один з підходів до побудови мовних курсів або ж окремих тем в межах курсу дозволяє найбільш детально й точно відображати предметний зміст професійно орієнтованого навчання майбутніх фахівців, відповідно сприяти формуванню в них професійної комунікативної іншомовної компетенції.

Список використаних джерел

1. Тарнопольский О.Б., Кожушко С.П. Методика обучения английскому языку для делового общения: Учебное пособие / О.Б. Тарнопольский, С.П. Кожушко // К.: Ленвит, 2004. - 192 с.
2. Ellis M., Johnson Ch. Teaching Business English / M. Ellis, Ch. Johnson // Oxford: Oxford University Press, 1996. - 237 p.
3. Graves K. Designing Language Courses: A Guide for Teachers / K. Graves // Boston, MA: Heinle & Heinle Publishers, 2000. - 308 p.
4. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes. A Learning-Centred Approach / T. Hutchinson, A. Waters // Cambridge: Cambridge University Press, 1993. - 183 p.
5. Robbins P. ESP Today: A Practitioner's Guide / P. Robbins // N.Y.: Prentice Hall International English Language Teaching, 1991. - 146 p.